

Μεγαλόψυχη στάση

Ψευδο-Καλλισθένης, Μυθιστορία Ἀλεξάνδρου,
Παραλλαγή γ, 22

Γραμμένη στην τελική της μορφή το 300 μ.Χ. βάσει πηγών που φτάνουν μέχρι και στην πρώιμη ελληνιστική εποχή, η Μυθιστορία του Ἀλεξάνδρου, ιστορικό έργο άγνωστου δημιουργού που αποδίδεται ψευδώς στον Καλλισθένη, δεν παρουσιάζει ενδιαφέρον τόσο λόγω της αξίας της ως ιστορικής πηγής όσο για την επίδραση που άσκησε στις φιλολογίες διαφόρων λαών με τις αμέτρητες μεταφράσεις και διασκευές που γνώρισε. Στο απόσπασμα που θα μελετήσετε ο Ἀλέξανδρος ανακοινώνει με επιστολή του στα γυναικεία μέλη της περσικής βασιλικής οικογένειας τον θάνατο του Δαρείου Γ'.

Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Στατεΐρα καὶ Ῥοδῶ καὶ Ῥωξάνη τῇ ἐμῇ γυναικὶ χαίρειν.
Ἄντιπαξάμενον ἡμῖν Δαρεῖον οὐκ ἠμυνάμεθα, εἰ μὴ τούναντίον, ἠύχομην γὰρ ἐγὼ ζῶντα ὑπὸ τὰ ἐμὰ σκῆπτρα ἔχειν· ἐλαχίστως δὲ ἔχοντος ἐπὶ τῷ πνεύματι αὐτοῦ τοῦτον κατέλαβον ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἀναπνοῇ, ὃν ἐλεήσας τῇ ἐμαυτοῦ χλαμύδι περιέστειλα. Ἐπιθύομην δὲ παρ' αὐτοῦ τι ἀκοῦσαι περὶ τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ. Ὁ δέ μοι εἶπεν· «παρακαταθήκην ἔχε τὴν ἐμὴν θυγατέρα Ῥωξάνην καὶ συμβιώσει σοι». [...] Τοὺς μὲν αἰτίους τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ ἠμυνάμην ἀξιοπρεπῶς [...]. Προσέταξα δὲ ἠρώων αὐτῷ γενέσθαι παρὰ τοὺς πατρώους αὐτῷ ἥρωας· καὶ ὑμεῖς δὲ τῆς λύπης αὐτοῦ παύσασθε· ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς ἀποκαταστήσω εἰς τὰ ἴδια βασίλεια [...]. Κατὰ γοῦν τὰς διατάξεις Δαρείου Ῥωξάνην τὴν ἐμὴν γυναῖκα σύνθρονόν μου εἶναι βούλομαι, ἐὰν δὲ καὶ ὑμεῖς μοι συμπνεύσητε, προσκυνεῖσθαι αὐτὴν ὡς Ἀλεξάνδρου γυναῖκα βούλομαι καὶ κελεύω. Ἔρρωσθε.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Στατεῖρα καὶ Ῥοδῶ
Ο βασιλιάς Ἀλέξανδρος στη Στάτειρα και στη Ρόδο

καὶ Ῥωξάνη τῇ γυναικὶ ἐμῇ χαίρειν.
και στη Ρωξάνη τη γυναίκα μου εύχεται να είναι καλά.

Δαρεῖον ἀντιπαζάμενον ἡμῖν οὐκ ἤμυνάμεθα, εἰ μὴ τούναντίον,
Τον Δαρεῖο που αντιπάχθηκε σ' εμάς δεν τον τιμωρήσαμε, αλλά αντίθετα,

ἐγὼ γὰρ ἠύχόμην ἔχειν ζῶντα ὑπὸ τὰ ἐμὰ σκῆπτρα·
εγὼ ευχόμουν να έχω ζωντανό κάτω από την εξουσία μου.

αὐτοῦ δὲ ἔχοντος ἐλαχίστως ἐπὶ τῷ πνεύματι
και αυτός ενώ είχε ελάχιστα στο πνεύμα

κατέλαβον τοῦτον ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἀναπνοῇ,
βρήκα αυτόν στην τελευταία αναπνοή,

ὃν περιέστειλα τῇ ἐμαυτοῦ χλαμύδι ἐλεήσας.
τον οποίο κάλυψα με τη δική μου χλαμύδα επειδὴ τον συμπόνεσα.

Ἐπυθόμην δὲ ἀκοῦσαι παρ' αὐτοῦ τι περὶ τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ.
Και ζήτησα να ακούσω από αυτόν κάτι για τον χαμό του.

Ὁ δὲ μοι εἶπεν·
Κι αυτός μου εἶπε·

«ἔχε παρακαταθήκην τὴν ἐμὴν θυγατέρα Ῥωξάνην καὶ συμβιώσει σοι». [...]
«έχε ως παρακαταθήκη τη δική μου θυγατέρα τη Ρωξάνη και θα ζήσει μαζί σου» [...]

Τοὺς μὲν αἰτίους τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ ἤμυνάμην ἀξιοπρεπῶς [...].
Τους υπαίτιους του θανάτου του τιμώρησα ὅπως τους άξιζε. [...]

Προσέταξα δὲ γενέσθαι αὐτῷ ἠρῶον παρὰ τοὺς πατρώους αὐτῷ ἥρωας·
Και πρόσταξα να χτιστεῖ για αυτόν ένα ιερό δίπλα στους πατρικούς του ἥρωες.

καὶ ὑμεῖς δὲ παύσασθε τῆς λύπης αὐτοῦ·
κι εσεῖς, ὅμως, σταματήστε τη λύπη γι' αυτόν.

ἐγὼ γὰρ ἀποκαταστήσω ὑμᾶς εἰς τὰ ἴδια βασίλεια [...].
γιατί εγὼ θα αποκαταστήσω εσάς στα δικά σας ανάκτορα. [...]

Κατὰ γοῦν τὰς διατάξεις Δαρεῖου βούλομαι εἶναι Ῥωξάνην
Σύμφωνα, λοιπόν, με τη διαθήκη του Δαρεῖου θέλω να είναι η Ρωξάνη

τὴν ἐμὴν γυναῖκα σύνθρονόν μου,
η δική μου γυναίκα σύνθρονος μου,

ἐὰν δὲ καὶ ὑμεῖς συμπνεύσητε μοι,
και εἰν και εσεῖς συμφωνεῖτε με μένα,

βούλομαι καὶ κελεύω προσκυνεῖσθαι αὐτὴν ὡς γυναῖκα Ἀλεξάνδρου.
θέλω και διατάζω να προσκυνεῖται αὐτή ὡς γυναίκα Ἀλεξάνδρου.

Ἔρρωσθε.

Χαίρετε. (Να είστε καλά στην υγεία σας).

arxaia-latinika.gr

Ερμηνευτικά σχόλια

Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος Στατεῖρα καὶ Ῥοδῶ καὶ Ῥωξάνη τῇ ἐμῇ γυναικὶ χαίρειν:
Στερεότυπη αρχὴ ἐπιστολῆς.

Στατεῖρα καὶ Ῥοδῶ καὶ Ῥωξάνη: Σχετικὰ μετὰ τὰ γυναικεῖα πρόσωπα τῆς οἰκογένειας καὶ τὶς τελευταῖες στιγμὲς τοῦ Δαρείου Γ΄ τοῦ Κοδομανοῦ παρατηρεῖται σύγχυση, ἐπειδὴ οἱ πηγὲς δε συμφωνοῦν μετὰξὺ τους. Τὰ πρόσωπα ποὺ αναφέρονται στὸ κείμενο εἶναι ἡ Στάτειρα, ἀδερφή καὶ σύζυγος τοῦ Δαρείου ξακουστή γιὰ τὴν ομορφιά της, ἡ μητέρα τοῦ Ροδῶ καὶ ἡ φημισμένη γιὰ τὴν ομορφιά της κόρη τοῦ Ρωξάνη.

κατέλαβον ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἀναπνοῇ: Οἱ αξιωματοῦχοι τοῦ περσικοῦ στρατοῦ Ναβαρζάνης καὶ Βήσος συνέλαβαν τὸν Δαρεῖο με σκοπὸ νὰ τὸν παραδώσουν στὸν Ἀλέξανδρο καὶ νὰ διασφαλίσουν τὴ σύναψη εἰρήνης. Ὄταν ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς καταδίωξε, γιὰ νὰ ἐπιταχύνουν τὴ φυγὴ τοὺς δολοφόνησαν τὸν Πέρση βασιλιά. Ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς τιμώρησε καὶ ἐνταφίασε τὸν Δαρεῖο με βασιλικὲς τιμὲς.

Ἔρρωσθε: Στερεότυπο κλείσιμο ἐπιστολῆς.

Ερωτήσεις κατανόησης

1. Ποιο χαρακτηριστικὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀναδεικνύει ἡ συμπεριφορὰ τοῦ ἀπέναντι στὸν Δαρεῖο καὶ στὶς αἰχμάλωτες πλέον γυναῖκες τῆς οἰκογένειάς του;
2. Πέραν τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Δαρείου, ποια ἄλλα κίνητρα ὤθησαν τὸν Ἀλέξανδρο νὰ συνάψει γάμο μετὰ τὴ Ρωξάνη; Γιὰ τὴν ἀπάντησή σας νὰ αξιοποιήσετε τὶς ἱστορικὲς γνώσεις σας.

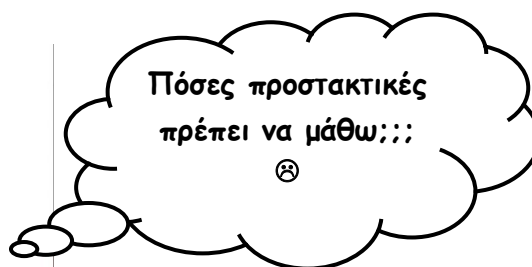
Γ. Γ.1.

A) Προστακτική βαρύτονων ρημάτων Μ.Φ.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ
λύ-ου λυ-έσθω	λύ-σ-αι λυ-σ-άσθω	λέλυ-σο λελύ-σθω
λύ-εσθε λυ-έσθων/ λυ-έσθωσαν	λύ-σ-ασθε λυ-σ-άσθων/ λυ-σ-άσθωσαν	λέλυ-σθε λελύ-σθων/ λελύ-σθωσαν

Προστακτική παρακειμένου αφωνόληκτων ρημάτων:

ΟΥΡΑΝΙΚΟΛΗΚΤΑ	ΧΕΙΛΙΚΟΛΗΚΤΑ	ΟΔΟΝΤΙΚΟΛΗΚΤΑ
πέπρα-ξο πεπρά-χθω	γέγρα-ψο γεγρά-φθω	πέππει-σο πεπεί-σθω
πέπρα-χθε πεπρά-χθων/ πεπρά-χθωσαν	γέγρα-φθε γεγρά-φθων/ γεγρά-φθωσαν	πέππει-σθε πεπεί-σθων/ πεπεί-σθωσαν

Β) Οι κτητικές αντωνυμίες

Κτητικές λέγονται οι αντωνυμίες που φανερώνουν σε ποιον ανήκει κάτι, δηλαδή ορίζουν τον κτήτορα.

Για έναν κτήτορα:

Α΄ πρόσωπο: έμός, έμή, έμόν = δικός μου, δική μου, δικό μου

Β΄ πρόσωπο: σός, σή, σόν = δικός σου, δική σου, δικό σου

Γ΄ πρόσωπο: έός, έή, έόν = δικός του, δική του, δικό του

	ΕΝΙΚΟΣ		
	ΑΡΣΕΝΙΚΟ	ΘΗΛΥΚΟ	ΟΥΔΕΤΕΡΟ
ονομαστική	έμός, σός, έός	έμή, σή, έή	έμόν, σόν, έόν
γενική	έμοϋ, σοϋ, έοϋ	έμής, σής, έής	έμοϋ, σοϋ, έοϋ
δοτική	έμω, σῶ, έῶ	έμῃ, σῆ, έῆ	έμῶ, σῶ, έῶ
αιτιατική	έμόν, σόν, έόν	έμήν, σήν, έήν	έμόν, σόν, έόν
κλητική	_____	_____	_____
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ			
ονομαστική	έμοί, σοί, έοί	έμαί, σαί, έαί	έμά, σά, έά
γενική	έμῶν, σῶν, έῶν	έμῶν, σῶν, έῶν	έμῶν, σῶν, έῶν
δοτική	έμοῖς, σοῖς, έοῖς	έμαῖς, σαῖς, έαῖς	έμοῖς, σοῖς, έοῖς
αιτιατική	έμούς, σους, έούς	έμάς, σάς, έάς	έμά, σά, έά
κλητική	_____	_____	_____

Για πολλούς κτήτορες:

Α΄ πρόσωπο: ήμέτερος, ήμετέρα, ήμέτερον = δικός μας

Β΄ πρόσωπο: ύμέτερος, ύμετέρα, ύμέτερον = δικός σας

Γ΄ πρόσωπο: σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον = δικός τους

	ΕΝΙΚΟΣ		
	ΑΡΣΕΝΙΚΟ	ΘΗΛΥΚΟ	ΟΥΔΕΤΕΡΟ
ονομαστική	ήμέτερος	ήμετέρα	ήμέτερον
γενική	ήμετέρου	ήμετέρας	ήμετέρου
δοτική	ήμετέρω	ήμετέρα	ήμετέρω
αιτιατική	ήμέτερον	ήμετέραν	ήμέτερον
κλητική	_____	_____	_____
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ			
ονομαστική	ήμέτεροι	ήμέτεραι	ήμέτερα
γενική	ήμετέρων	ήμετέρων	ήμετέρων
δοτική	ήμετέροις	ήμετέραις	ήμετέροις
αιτιατική	ήμετέρους	ήμετέρας	ήμέτερα
κλητική	_____	_____	_____

	ΕΝΙΚΟΣ		
	ΑΡΣΕΝΙΚΟ	ΘΗΛΥΚΟ	ΟΥΔΕΤΕΡΟ
ονομαστική γενική δοτική αιτιατική κλητική	ὕμετερος ὕμετέρου ὕμετέρω ὕμέτερον _____	ὕμετέρα ὕμετέρας ὕμετέρα ὕμετέραν _____	ὕμέτερον ὕμετέρου ὕμετέρω ὕμέτερον _____
	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ		
ονομαστική γενική δοτική αιτιατική κλητική	ὕμετεροι ὕμετέρων ὕμετέροις ὕμετέρους _____	ὕμετέραι ὕμετέρων ὕμετέραις ὕμετέρας _____	ὕμετερα ὕμετέρων ὕμετέροις ὕμετερα _____

	ΕΝΙΚΟΣ		
	ΑΡΣΕΝΙΚΟ	ΘΗΛΥΚΟ	ΟΥΔΕΤΕΡΟ
ονομαστική γενική δοτική αιτιατική κλητική	σφέτερος σφετέρου σφετέρω σφέτερον _____	σφετέρα σφετέρας σφετέρα σφετέραν _____	σφέτερον σφετέρου σφετέρω σφέτερον _____
	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ		
ονομαστική γενική δοτική αιτιατική κλητική	σφέτεροι σφετέρων σφετέροις σφετέρους _____	σφέτεραι σφετέρων σφετέραις σφετέρας _____	σφέτερα σφετέρων σφετέροις σφέτερα _____

Γ.2.

Ετερόπρωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί

Οι **ετερόπρωτοι** ονοματικοί προσδιορισμοί προσδιορίζουν ονοματικούς όρους της πρότασης, με τους οποίους δε συμφωνούν ως προς το γένος, τον αριθμό και την πτώση. Ως ετερόπρωτοι προσδιορισμοί λειτουργούν οι πλάγιες πτώσεις:

- **Γενική**
- **Δοτική**
- **Αιτιατική**

ΓΕΝΙΚΗ

Η **γενική** ως ετερόπρωτος ονοματικός προσδιορισμός έχει τα εξής είδη:

- **Κτητική:**
Δηλώνει σε ποιον ανήκει ο προσδιοριζόμενος όρος, δηλαδή ποιος είναι ο κάτοχος.
π.χ. Περικλέους οἶκος.
Τό ἦθος τῶν στρατηγῶν.
- **Διαιρετική:**
Δηλώνει ότι παίρνουμε από ένα σύνολο ένα κομμάτι. Η γενική είναι το σύνολο και ο προσδιοριζόμενος όρος το κομμάτι.
π.χ. Ἀπέθανε τῶν στρατηγῶν Νικίας.
Ἐπέζησαν ὀλίγοι τῶν στρατιωτῶν.
- **Δημιουργού:**
Δηλώνει τον δημιουργό του προσδιοριζόμενου όρου.
π.χ. Τά ἔπη τοῦ Ὀμήρου.
Νόμος Σόλωνος.
- **Ἵλης:**
Δηλώνει την ύλη από την οποία κατασκευάστηκε ο προσδιοριζόμενος όρος.
π.χ. Νόμισμα ἀργύρου και χρυσοῦ ἔλαβε.
Ἄμαξα σίτου.
- **Περιεχομένου:**
Δηλώνει τι περιέχει ο προσδιοριζόμενος όρος, ο οποίος είναι συνήθως μία έννοια γενική
π.χ. Πλοῖα σίτου.
Σωρός ξύλων και λίθου.

- **Αξίας:**

Δηλώνει την αξία που έχει ο προσδιοριζόμενος όρος.

Συνοδεύει επίθετα όπως: **ἄξιος, ἀνάξιος, ἀξιόχρεως** κ.λπ.

π.χ. Δέκα μνῶν χωρίον

Τῆ εὐδαιμονίαν ὀλίγου τιμῶσι.

- **Ιδιότητας:**

Δηλώνει συνήθως μέγεθος, ηλικία, κοινωνική τάξη και συνοδεύεται από ένα αριθμητικό ή από κάποιο επίθετο που δείχνει ποσό.

π.χ. Παῖς τριῶν ἐτῶν.

Πυραμῖς ἑνός πλέθρου.

- **Αιτίας:**

Δηλώνει την αιτία για την οποία γίνεται κάτι.

Συνοδεύει επίθετα όπως: **αἴτιος, ἔνοχος, ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ὑπόλογος** καθώς και τα ουσιαστικά: **δίκη, γραφή**

π.χ. Δίκη κλοπῆς.

Ἔνοχοι φόνου

- **Συγκριτική:**

Συντάσσεται με συγκριτικό βαθμό επιθέτου ή επιρρήματος και δηλώνει το πρόσωπο ή το πράγμα με το οποίο συγκρίνεται ένας άλλος όρος γι'αυτό και λέγεται και β' όρος σύγκρισης.

π.χ. Μη τοίνυν ὑμεῖς χείρους γένησθε Φιλίππου.

- **Αντικειμενική:**

Αν μετατρέψουμε τη λέξη που προσδιορίζει η γενική σε ρήμα και η γενική λειτουργήσει ως αντικείμενο, τότε έχουμε αντικειμενική.

π.χ. Ἡ ἀρχή τοῦ πολέμου → ἄρχω τοῦ πολέμου = αρχίζω τον πόλεμο.

Ἡ διάβασις τοῦ ποταμοῦ → διαβαίνω τὸν ποταμόν = περνάω τον ποταμό

- **Υποκειμενική:**

Αν μετατρέψουμε τη λέξη που προσδιορίζει η γενική σε ρήμα και η γενική λειτουργήσει ως υποκείμενο, τότε έχουμε υποκειμενική.

π.χ. Ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων → νικῶσιν οἱ Ἕλληνες = η νίκη των Ελλήνων

Εὐβοίας ἄλωσις → ἔάλω ἡ Εὐβοία = η άλωση της Εύβοια

ΔΟΤΙΚΗ

Η **δοτική** ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός έχει δύο είδη:

- **Αντικειμενική:**

Η δοτική αντικειμενική δηλώνει το αντικείμενο μιας ενέργειας ενός ρηματικού ονόματος, ουσιαστικού ή επιθέτου, το οποίο προσδιορίζει η δοτική αυτή.
π.χ. Οἱ πονηροὶ ἀλλήλοις ὄμοιοι εἰσὶν → Οἱ πονηροὶ ὁμοιάζουσι ἀλλήλοις.

- **Αναφοράς:**

Δηλώνει σε τι αναφέρεται ο προσδιοριζόμενος όρος.
π.χ. Οὔτε ποσὶν εἰμί ταχύς οὔτε χερσὶν ἰσχυρός.

ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ

Η **αιτιατική** ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός μπορεί να είναι μόνο:

- **Αναφοράς:** Δηλώνει σε τι αναφέρεται ο προσδιοριζόμενος όρος. Οι πιο συνήθεις αιτιατικές της αναφοράς και κυρίως χωρίς άρθρο είναι οι εξής: *εὔρος, ὕψος, βάθος, μῆκος, ὄνομα, ἀριθμὸν, πλῆθος, μέγεθος, γένος*
π.χ. Κινάδων ἦν νεανίσκος τό εἶδος. (=Ο Κινάδων ἦταν νεαρός ως προς τη μορφή)

